

TURİZMDE ÜNİVERSİTE-SEKTÖR İŞBİRLİĞİ NASIL GELİŞTİRİLEBİLİR?

Zehra Gökçe SEL

Araş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi

Mustafa TEPECİ

Prof. Dr., Celal Bayar Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada, turizmde üniversite-sektör işbirliğinin nasıl geliştirilebileceği sorusuna alan yazın taranarak cevap verilmeye çalışılmıştır. Turizm yazınında 1993-2015 yılları arasında alan endekslı dergilerde yayınlanmış bilimsel araştırmalar, turizm sektörü ve üniversite işbirliği kapsamında yayın yılı, yayınlandığı dergi, araştırma yaklaşımı, kullanılan yöntem, yayınlandığı üniversite, yayınlandığı coğrafi bölge ve incelenen konu içeriği gibi yapısal özellikleri kapsamında değerlendirilmiştir. Gerçekleştirilen alan yazın taraması, turizm alanında üniversite-sektör işbirliği konusunda özellikle Türkiye’de sınırlı sayıda yayın olduğunu, batıda yapılan çalışmaların da konuya sınırlı yönleriyle yaklaştığını göstermektedir. Araştırmanın bulguları, üniversite-sektör işbirliği alanında 1990’lı yıllarda yapılan çalışmaların kavramsal, 2000’li yıllardan sonra daha uygulamaya dayalı yayınlar yapıldığını göstermektedir. 2007 yılından sonra alanda yapılan çalışmaların sayısında artış yaşanmıştır. Üniversite-sektör işbirliğine duyulan ihtiyacın gündeme gelmesi 1990’lı yıllara dayanırken, araştırmalarda ilgili alana ve uygulamalara 2007 yılından sonra ağırlık verilmiştir. Yıllar içerisindeki gelişimde dikkat çeken diğer bir husus, 2002 yılından sonraki araştırmaların özellikle nitel yöntemler ile hazırlandığı tespit edilmiştir. Çalışmalarda üniversite ve sektör arasında işbirliğinin başarısı için tek bir çözüm yolu önerilmemektedir. Türkiye’de bu konuda alan araştırmaları yapılarak üniversite-sektör işbirliği başarısı için öneri ve stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Üniversite, Akademi, Turizm Sektörü, Üniversite Sektör İşbirliği

JEL Sınıflandırması: Z31, Z32

HOW CAN UNIVERSITY-INDUSTRY PARTNERSHIP BE DEVELOPED IN TOURISM?

ABSTRACT

In this study, a literature review was conducted to respond to the question of “How to develop university-industry partnership in the field of tourism?” The researches published in the tourism literature between 1993 and 2015 that have been evaluated under the scope of university-industry partnership were investigated based on the years and the journals published in, research methods used, university and country involved and subjects covered. The existing literature suggests that studies on university-industry partnership in tourism are hardly found in Turkey and were held at western countries with limited aspects. It has been determined that researches conducted in university-industry partnership in the 90's have been carried out conceptually and the related publications based on field studies have been increased after the year 2000. The findings reveal that there is an increase in the number of studies carried out after the year 2007. While the need for university-industry partnership has come into question in the 1990s, research has focused on the relevant field and applications after 2007. Another noteworthy development over the years is that the studies have been prepared after 2002 with particular qualitative methods. In these studies, no single solution is proposed for the success of partnership between the university and the sector. It is necessary to carry out field researches on this subject and to develop suggestions and strategies for university-sector partnership success in Turkey.

Key Words: University, Academy, Tourism Industry, University-Sector Partnership

JEL Classification: Z31, Z32

GİRİŞ

Günümüzde, uygulamalı eğitime ve sanayinin gelişimine önem veren ülkeler üniversite-sektör işbirliğini arttırmak için yatırım yapmakta ve bunun için kaynaklar ayırmaktadır. Üniversitelerin sektör ile işbirliği halinde olması beraberinde iki taraf için de pek çok olumlu sonucu ortaya çıkarmaktadır. Kaynakların etkin kullanılması, bilgiye dayalı uygulamalar ve rekabet üstünlüğü sağlamak için üniversite ve sektör arasında işbirliği önem arz etmektedir. Örneğin, üniversite ile işbirliği işletmeler açısından personel ihtiyacını karşılama ve maliyet azaltma imkânı sağlamaktadır. Ayrıca, bu işbirliği sektöre eğitilmiş ve alanında uzman bireylerin yetiştirilip istihdam edilmesine ve rekabet gücü kazanılmasına olanak vermektedir (Jauhari ve Thomas, 2013).

Turizm sektöründe paydaşlar arasında kurulacak işbirlikleri sosyal sermaye kaynağı yaratması özelliğinden dolayı özellikle sürdürülebilir turizm açısından önemli bir yere sahiptir (Hall, 1999). Bahsi geçen işbirliği, sektörün teorik gelişmelerden haberdar olması ve üniversitelerin eğitim içeriği ve potansiyel turizm istihdamında yaratılan kalıcı değişikliklere yön veriyor olması bu konuda yapılacak olan çalışmaların gerekliliğini ortaya koyar niteliktedir. İşbirliği mevcut bölgede turizmin planlı gelişmesinde önemli bir rol oynarken, aynı zamanda da ekonomik kalkınmayı tetikleyici etkiye sahip olmaktadır (Jauhari ve Thomas, 2013).

Turizm sektörünün en temel özelliklerinden birisi sektörün başarısının insan kaynağına dayanıyor olmasıdır. Sektör temsilcileri üniversitelerden elde edecekleri kalifiye elemana ve bilgi birikimine ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle, sektör üniversiteler ile turizm endüstrisinin işleyişine ilişkin uygulamalı ders, staj, konferans, kongre gibi konularda geniş kapsamlı işbirliği yaparak insan kaynakları ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır (Wildes ve Tepeci, 2002). Üniversiteler de öğrenci ve akademik personelinin sektörel eksikliğini giderebilmek ve finansal kaynaklara sahip sektörün problemlerine çözüm üretme potansiyelini arttırabilmek için işbirliği yolları aramaktadır.

Ülkemizde turizm alanında bu işbirliğinin kurulup iyi çalıştığını

söylemek pek mümkün görülmemektedir. Bunun temel nedenleri olarak; üniversite ve endüstrinin birbirlerinin dillerini anlamaması, sektörün turizm araştırmalarının ve üniversite ile işbirliğinin faydalarını görememesi, üniversitenin uzmanlığı ve işbirliğine ihtiyaç yok algısına sahip olunması ve turizm araştırmalarının endüstrinin ihtiyaçlarını cevaplamaktan uzak olması ya da problemleri tam olarak saptayamamaları sayılabilir (Mutlu ve Kozak, 2015: 14-15). Bu sebeple, üniversite-sektör işbirliğinin geliştirilebilmesi için neler yapılabileceğinin belirlenmesine yönelik uygulamalı çalışmalar yapılması önem arz etmektedir.

Ülkemizde çok sayıda turizm eğitimi veren yükseköğrenim kurumu bulunmasına rağmen bu öğretim kurumlarının sektörle işbirliği boyutları sınırlı kalmaktadır. Örneğin öğretim üyeleri ve endüstri yöneticileri arasında bireysel ilişkilerle sınırlı çalışmalar olmakta, üniversiteler kurumsal fayda görememektedir. Endüstrinin yoğunluğundan işletmelerin araştırma yapmaya ve üniversitelerle işbirliğine zamanları olmadığı görülmektedir. Sektör yöneticileri bir araştırma ya da işbirliğinin sonuçlarını derhal görmek istemekte ancak üniversiteler buna hemen cevap verebilecek hızda ve esneklikte olamamaktadır.

Turizm alanında üniversite-sektör işbirliğinin boyutlarını ortaya çıkaracak ve bu işbirliğinde “iyi uygulamalar nelerdir ve bunlardan neler öğrenilebilir? Bu işbirliklerini besleyen ve engelleyen unsurlar nelerdir?” gibi konuların araştırılması gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı, turizm yazınında yayınlamış bilimsel araştırmaların turizm sektörü ve üniversite işbirliği kapsamında değerlendirilerek, turizm alanında üniversite-sektör işbirliğinin nasıl geliştirilebileceği sorusuna cevap aramaktır.

1. Alanyazın Taraması

1.1. Üniversite-Sektör İşbirliği

Üniversite-sektör işbirliği, üniversitelerin bilgi birikimi, insan gücü, teknoloji ve araştırma kaynakları ile endüstrinin deneyim, insan kaynağı, sermaye ve fiziksel donanımının sistemli olarak bir araya getirilmesiyle gerçekleştirilen eğitim, öğretim, araştırma ve diğer

faaliyetlerini içeren bir kavramdır. Günümüzde üniversiteler yürüttükleri eğitim ve araştırma faaliyetlerinin yanı sıra aynı zamanda da bölgede faaliyet yürüten turizm paydaşları ile birlik olup; turizm mezunlarına istihdam ve staj imkânları yaratmak, bölgesel kalkınmaya aracı olmak, girişimciliği özendirmek ve Ar-Ge faaliyetlerine destek olmak durumundadırlar. Üniversite sektör işbirliğinde vurgulanan en önemli sorunlardan birisi turizm eğitim kurumlarının öğrencilerine bilgiyi teorik ağırlıklı olarak veriyor olmalarıdır. Caincross ve Buultjens (2007)'e göre, turizm bölümlerinden mezun olan genç bireyler sektörde çalışmaya başladığında gerçek iş hayatını tanımamakta ve gerçekleştirdikleri uygulamalarda eksiklikler söz konusu olmaktadır.

Turizm alanında üniversite ve sektör işbirliğini geliştirme iki düzlemde tartışılmaktadır (Jauhari ve Thomas, 2013). Bunlardan birincisi, akademisyenlerin çalışmalarının uygulamacıları etkilemesidir. Akademisyenler üniversiteden uygulamaya bilgi transferini mezunları, eğitim ve geliştirme kursları, yayınları, toplantılar ve sosyal medya ile gerçekleştirirler. İkincisi, üniversitelerin, destinasyonun ya da bölgenin rekabetçiliğine katkı sağlamaları konusudur. Finansal destekler, proje destekleri ve danışmanlık ile üniversiteler sektöre bilgi akışı sağlayarak uzmanlıklarını ticarileştirmiş olurlar.

Üniversite, endüstri, öğrenciler, kamu ve toplum arasında faydalı ve sürekli işbirliği için beklentilerin paylaşıldığı ve rollerin belirlendiği bir ortamın sağlanması gerekir (Jauhari ve Thomas, 2013). Üniversiteler, iş bulan mezunlar ve girişimciler yetiştirmek, fark yaratan ve uygulanabilir araştırmalar yapmak, kamu politikalarını etkilemek, hayat boyu öğrenme fırsatları sunmak, endüstrinin desteklediği projelerde görev almak ve iyi vatandaş yetiştirmek isterler. Sektör kuruluşları, yatırımın geri dönüşü, pazar payını artırma, ürün ve hizmetlerde yenilik ve gelişmeler ve yetenekli işgücü elde edip bunları yetiştirerek elde tutmak isterler. Devlet de kaliteli eğitim ve araştırma üniversitelerinin olmasını, üniversite ve sektör işbirliği aracılığıyla yatırım ve girişimcilikte başarı sağlanarak ekonomik büyümeyi amaçlamaktadır.

Üniversite ve sektör arasında işbirliğinin başarısı için, işin doğasının karmaşıklığından dolayı, tek bir çözüm yolu

sunulamamaktadır. Pizam vd. (2013) ABD’de Florida eyaletinde bulunan Turizm Fakültesinin başarısında etkili olan unsurları şu şekilde özetlemektedir: Karşılıklı güven ve saygı, öğretim üyelerinin sektör kuruluşlarında gönüllü hizmet vermesi, üniversitenin proaktif olarak endüstrinin eğitim ve araştırma ihtiyaçlarının belirlemesi ve çözümler sunması, sektörle bütünleşik sunulan müfredat ve liderlik vasıflarına sahip mezunlar vererek endüstriye kazandırılmasıdır. Pizam vd. (2013), Üniversite-Sektör işbirliğinde Endüstri katkısını şu başlıklarda özetlemektedir:

- Üniversiteye sağlanan finansal destek ve bağışlar,
- Sektörün sağladığı lobi desteği. Üniversite müteveli heyetinde bulunarak ve üniversite üst yönetimine önerilerle turizm fakültesi projelerine sağlanan destek,
- Öğrencilere burs sağlama,
- Üniversitenin danışmanlık kurullarında yer alarak planlama ve önerilerde bulunulması,
- Alanında uzman ve iş tecrübesi olan sektör yöneticilerinin yarı-zamanlı derslere girmesi ve misafir konuşmacı olmaları,
- Sektör yöneticilerinin mentorluk programları başlatarak öğrencilere birebir mentorluk yapmaları,

Pizam vd. (2013), Üniversite-Sektör işbirliğinde Üniversite katkısını ise şu başlıklarda özetlemektedir:

- Öğretim üyelerinin basınla sektöre yol gösterecek görüş ve önerilerini sundukları mülakatlar yapmaları,
- Öğretim üyelerinin sektörle ilgili özel ve kamu kuruluşlarının danışma kurullarında ve danışmanlıklarında görev almaları,
- Öğretim üyelerinin özel, devlet ya da sivil toplum kuruluşlarının araştırma ve danışmanlık hizmetlerini yapmaları,
- Öğrencilerin zorunlu ve ücretli 1000 saat staj yapmaları, stajdan sonra endüstride çalışmaya devam etmelerine yardımcı olmakta,
- Kariyer Günleri. Potansiyel işverenler kampüste yılda 2 kez düzenlenen kariyer günlerine gelerek mezunlara kendilerini tanıtır iş başvurularını değerlendirmektedir,
- Yöneticilerin bilgilerini ve yeteneklerini geliştirmeye yönelik yönetici geliştirme ve sertifika programları düzenlenmesi,

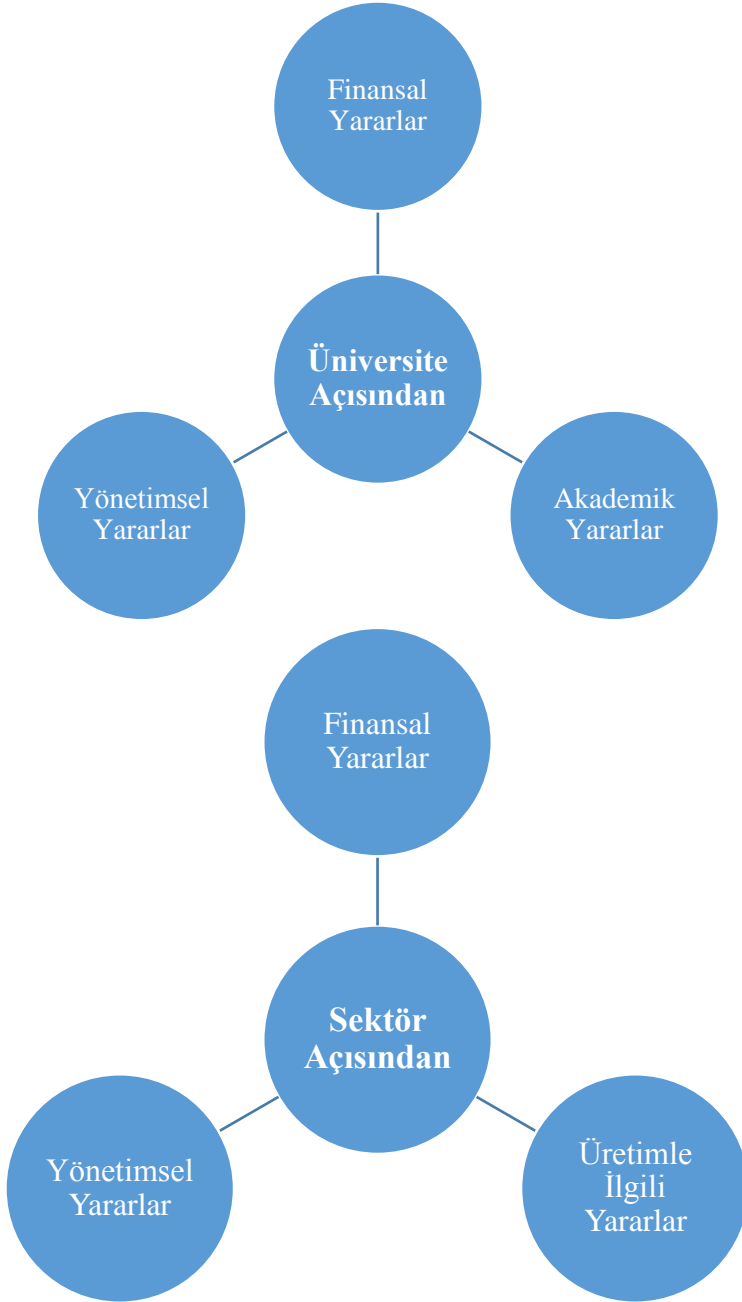
- Dünyanın çeşitli ülkelerinden lisans öğrencilerine Disney’de 6 ay çalışma (ücret ve kalma karşılığında) ve Üniversitede 3 ders almayı kapsayan iş ve eğitim programı,
- Üniversite tesis ve imkânlarını sektörün ücretsiz veya düşük ücrete kullanılmasıdır.

Rawlinson ve Dewhurst (2013) ise, İngiltere’de turizm endüstrisinin staj ve işe yerleştirmenin ötesinde üniversitede diploma programlarına katkısını ve bilgi transferini müfredat tasarımına dâhil ederek nasıl faydaların sağlanabileceğini gösteren bir model sunmaktadır. Tecrübeye dayanan öğrenme, iş hayatında öğrenme, öğrenme laboratuvarı gibi uygulamalarla mesleki eğitim verilen programlarda bizzat uygulamaya dayalı öğrenme verilmektedir. İş yerinde öğrenme fırsatlarıyla bilgi kazanımı, sınıf ortamında öğrenilemeyen konuların edinilmesi açısından önemlidir. İş yeri ve üniversitenin bilgi paylaşımı, sinerji yaratılması ve öğrenmenin daha ileri boyutlara taşınmasını sağlamaktadır.

1.2. Üniversite-Sektör İşbirliğinin Avantajları

Üniversite ve sektör temsilcileri arasında kurulan ortaklık, kurumsallaşma ve kalitenin sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır (Lashley, 2013). Karşılıklı oluşturulan işbirliği alanı genişledikçe bu ortaklık her iki tarafa da kalıcı faydalar sağlama olanağı vermektedir. Üniversite-sektör işbirliğinin her iki taraf açısından sağladığı avantajlar Şekil 1’de özetlenmektedir (Yıldırım, 2014: 163-164):

Üniversiteler açısından yaratılan avantajlar incelendiğinde, en başta öğrenciler için staj/burs/iş olanağı yaratılması gelmektedir. Akademisyenlerin sektör temsilcileri ile sürdürülebilir iletişim ağına sahip olmaları turizm öğrencilerine staj imkânları elde edebilmek açısından önemli olarak görülmektedir (Rawlinson ve Dewhurst, 2013). Bahsi geçen işbirliğinin en önemli katkılarından birisi de sektörün eğitim ve araştırma faaliyetleri için finansal destek sağlamasıdır. Türkiye’de turizm bölümleri için üniversite bünyesinde kurulan gastronomi mutfaklarına veya atölyelerine sektör temsilcilerinin sponsor olması bu finansal desteklere örnek olarak verilebilir.

Şekil 1: Üniversite Sektör İşbirliğinin Avantajları

Sektör temsilcilerinin üniversiteler ile işbirliği içerisinde olması üniversitelere rekabet avantajı sağlamaktadır (Yardımcı ve Müftüoğlu, 2015). Diğer bir avantaj üniversitelerin ders programlarını sektör ile güncel tutabilmesi olarak ifade edilmektedir. Bu avantaj üniversiteler açısından akademik yarar olarak adlandırılmaktadır (Pizam vd., 2013). Sektör temsilcilerine erişimin kolaylıkla sağlanabilmesi ve bilimsel araştırma yapabilme kapasitesinin artış göstermesi diğer akademik yararlar arasında sıralanabilmektedir. Bölgesel kalkınma veya sorunların çözümüne katkı sağlanması da yönetsel avantajlar arasında sayılabilmektedir (Trembley, 2000). Lee (2000: 113), çalışmada üniversite-sektör işbirliğinin akademisyenler açısından mezun öğrenciler için güvenli sermaye, akademik araştırmaları için imkân ve eğiticilerin eğitim ve öğretim işleyişinde daha pratik çözümler üretebilecek duruma gelmesi için bir fırsat olduğunu vurgulamaktadır.

Turizm sektörü temsilcileri açısından avantajlar değerlendirmeye alındığında, rekabet avantajı, kurumsal saygınlık ve birlikte çalışabilirlik kültürünün gelişmesi yönetsel yararlar başlığı altında toplanmaktadır (Jauhari, 2013; Yardımcı ve Müftüoğlu, 2015). Kalifiye istihdam sağlanabilmesi ve bilimsel temellere dayanan çözümlere ulaşım sağlanabilmesi sektör temsilcilerinin elde ettiği en önemli avantajlar arasında yer almaktadır (Chang ve Chu, 2009). Bu işbirliği sektördeki işletmeler için, yeni araştırma alanlarına erişim sağlanabilmesi, yeni ürün veya hizmet geliştirilmesinde katkı sağlaması ve teknik veya alanına özgü problemlerin çözümünde bir araç olması sebebiyle avantajlı görülmektedir (Lee, 2000: 114).

2. Araştırmanın Yöntemi

Türkiye’de faaliyet gösteren üniversitelerin turizm sektör temsilcileri ile belli düzeylerde işbirliği içerisinde olduğu bilinmektedir. Özellikle turizm işletmeciliği bölümleri, kendi bünyelerinde geliştirmekte oldukları eğitim, seminer, kongre/konferans etkinliklerinin yanında Ar-Ge, inovasyon ve iş geliştirme süreçlerinde de turizm sektör temsilcilerinin desteğine ihtiyaç duymaktadır. Türkiye’de üniversitelerin turizm sektör temsilcileriyle karşılıklı fikir alışverişinde oldukları ve çeşitli projeler yürüttükleri görülmektedir. Ancak bu

işbirliklerinin ne düzeyde olduğu ve hangi boyutlarda gerçekleştiği konusunda yayınlara pek ulaşamadığından bu çalışmada literatür anlatımına daha çok ABD, Birleşik Krallık ve Avustralya’da yapılan çalışmalar dahil edilmiştir. Araştırmanın bir diğer kısıtı, yapılan alan yazın taramasının 1990 - 2016 yılları arasında Scopus, Emerald, Science Direct, Ebsco Host, Wiley Online, Taylor Francis, Ulakbim veri tabanlarında yayınlanan turizm dergileri ile sınırlandırılmış olmasıdır. Bu veri tabanlarında, “university-industry partnership”, “university-industry collaboration”, “university-industry cooperation”, “üniversite sektör işbirliği”, “üniversite endüstri ortaklığı”, “turizmde kamu özel sektör işbirliği”, “turizmde eğitim kurumlarının sektörle ortaklığı”, “üniversite hizmet sektörü işbirliği” ve “akademi sektör işbirliği” anahtar sözcükleri ile hem Türkçe hem de İngilizce kelimelerle tarama yapılmıştır. Yapılan bu araştırma kapsamında ulaşılabilen makaleler incelenmiştir.

Yazın taraması sonucunda elde edilen makaleler Tablo 1’de; “yayın yılı, yayınlandığı dergi, araştırma yaklaşımı, kullanılan yöntem, yayınlandığı üniversite, yayınlandığı coğrafi bölge ve incelenen konu içeriği” gibi yapısal özellikleri itibariyle incelenmiştir.

Araştırmanın temel soruları şu şekilde belirlenmiştir:

- Turizm yazınında üniversite sektör işbirliği olgusunun tarihsel gelişimi ve mevcut durumu nedir?
- Türkiye’de turizm yazınında üniversite sektör işbirliğini konu alan çalışmalar nelerdir?
- Mevcut çalışmalar konu bakımından hangi temalarda yoğunlaşmaktadır?
- Üniversite-sektör işbirliğine olumlu yönde etki edebilecek hangi faaliyetler önerilebilir?

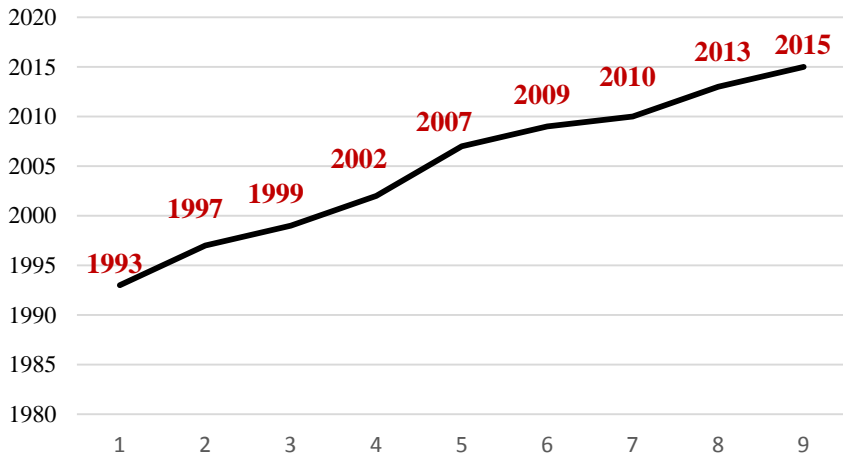
Son 25 yıllık süreçte turizm yazınında üniversite-sektör işbirliğini doğrudan konu alan akademik araştırmaların hangi konuları kapsadığı, hangi bölgeler/üniversite/yazarlar tarafından yayımlandığı ve yıllar içerisinde araştırmaların içerik ve yaklaşım olarak nasıl bir değişime uğradığını ortaya çıkarmak açısından bu çalışmalar tabloda

özetlenmiştir (Tablo 1).

3. Araştırmanın Bulguları

Çalışmada üniversite-sektör iş birliği konusunun özellikle yabancı literatürde araştırılan veya tartışılan bir konu olduğu tespit edilmiştir. Yazında ulaşılabilen akademik çalışmalara bakıldığında, Tablo 1’de de görüldüğü üzere, alanda yapılan ilk çalışmaya 1993 yılında rastlanmaktadır. Üniversite sektör işbirliği konusunda yayımlanan makalelerin yıllar içerisindeki gelişimi incelendiğinde, 2000’li yıllara kadar gerçekleştirilen araştırmaların kavramsal bir yaklaşımla ortaya konulduğu görülmüştür. Yıl bazında çalışmalar incelendiğinde, 2007 yılından sonra alanda yapılan çalışmaların sayısında artış yaşandığı söylenebilir (Grafik 2). İlgili grafik incelendiğinde, özellikle de 2010-2013 yılları arasında turizmde üniversite-sektör işbirliğini doğrudan konu alan uygulamalı çalışmaların anlamlı bir artış gösterdiği söylenebilir. Sektör üniversite işbirliğine duyulan ihtiyacın gündeme gelmesi 90’lı yıllara dayanırken, araştırmalarda ilgili alana ve uygulamalara 2007 yılından sonra ağırlık verilmiş olduğu ifade edilebilir. Yıllar içerisindeki gelişimde dikkat çeken diğer bir husus, alandaki araştırmaların 90’lı yıllarda kavramsal bir temelde ve 2002 yılından sonraki araştırmaların özellikle nitel yöntemler ile hazırlandığı tespit edilmiştir.

Grafik 1: Araştırmaların Yıllara Göre Dağılımı

Ulaşılan makaleler yayınlandığı dergilere göre sınıflandırıldığında, “Worldwide Hospitality and Tourism Themes” ve “Journal of Hospitality & Tourism Education” gibi bazı dergilerin ilgili alanda yayın yapılmasına olanak tanıdığını göstermiştir.

Yayımlanan makalelerin çalışıldığı üniversiteler incelendiğinde, kurumların Birleşik Krallık, Avustralya ve Amerika Birleşmiş Devletleri’nde bulunduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu, ilgili kurumların turizm endüstrisi temsilcileri ile yaptıkları projeleri akademik çalışmalara aktardıkları ve üniversite-sektör işbirliği alanında dikkat çeken konulara çözüm önerileri getirme veya ilgili alana dikkat çekme çabası ile ilişkilendirilebilir.

Üniversite sektör işbirliğini kuvvetlendirmek ve alanda yaşanan problemlere çözüm getirebilmek adına yayınlanacak bilimsel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, alanda yapılmış olan çalışmaların araştırma konuları önem arz etmektedir. Geçmiş yıllarda yapılan çalışmalar konu bakımından sınıflandırıldığında alandaki ilk çalışmaların turizm endüstrisi ve üniversite veya eğitim arasında geliştirilecek olan ortaklığa odaklanmaktadır. Son yıllarda yayınlanan çalışmaların konu dağılımında; üniversite sektör işbirliğinin etkileri, turizmde sertifikasyon ve turizm eğitiminde sektörün rolünün vurgulandığı çalışmaların yapıldığını görmek mümkündür.

Tablo 1: Üniversite Sektör İşbirliği Konusunda Yayımlanan Makaleler

Yayın Yılı	Yazar Adı	Yayımlandığı Dergi	Yaklaşım	Yayımlandığı Üniversite	Ülke	Çalışmanın Konusu
1993	Goodenough, R.A. ve Page, S.J.	Journal of Geography in Higher Education	Kavramsal	University of Catenbury	Birleşik Krallık	Turizm Eğitimi ve Sektör İhtiyacı
1997	Cooper, C. Ve Shepherd, R.	Tourism Recreation Research	Kavramsal	Bournemouth University	Birleşik Krallık	Turizm Eğitimi ve Endüstri İlişkisi
1999	Demico, F.J. ve Williams, J.	Journal of Hospitality & Tourism Education	Kavramsal	Virginia Polytechnic	ABD	Profesyonel Gelişim ve Turizm Eğitimi
2002	Breen, H.	Journal of Teaching in Travel & Tourism	Nitel	Southern Cross University	Avustralya	Yenilikçi Eğitim Ortaklıkları
2007	Solnet, D., Robinson, R. ve Cooper, C.	Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education	Nitel	University of Queensland's School of Tourism	Avustralya	Turizm Eğitimi
2009	Chang, Y. ve Chu, P. Y.	Journal of Hospitality & Tourism Education	Nitel	University of South Florida	ABD	Bütünleşik Staj Hareketliliği
2010	Erkus Ö., H. ve Eraydın, A.	Tourism Management	Nicel	ODTU Akdeniz University	Türkiye	Sürdürülebilir Turizm Gelişimi ve İşbirliği
2013	Carlisle, S. Kunc, M. Jones, E. Tiffin, S.	Tourism Management	Nitel	Cardiff Metropolitan University	Birleşik Krallık	İnovasyon ve Turizmde Staj Hareketliliği
2013	Leiper, N. Hobson, J.S. Lewis, P.	Journal of Hospitality & Tourism Education	Nitel	Southern Cross University	Avustralya	Turizm Akademisi ve Endüstri Arasındaki Uyuşmazlıklar
2013	Pizam, A. Okumus, F.	Worldwide Hospitality and	Nitel	University of Central Florida	ABD	Üniversite Sektör İşbirliğinde Etkili

	Hutchinson, J.	Tourism Themes				Faktörler
2013	Jauhari, V. Rhodri, T.	Worldwide Hospitality and Tourism Themes	Nitel	Leeds Metropolitan University	Birleşik Krallık	Akademik Araştırmalarda Sektör İşbirliğinin Etkisi
2013	Thomas, R.	Worldwide Hospitality & Tourism Themes	Nitel	Leeds Metropolitan University	Birleşik Krallık	Akademik Araştırmalarda Sektör İşbirliği İle Etki Arttırmanın Yolları
2013	Jauhari, V.	Worldwide Hospitality & Tourism Themes	Nitel	Institute for International Management and Technology	Hindistan	Üniversite Sektör İşbirliğinin İstihdam, Gelişim ve Araştırmalar Üzerine Etkisi
2013	Rawlinson,S. Dewhurst, P.	Worldwide Hospitality & Tourism Themes	Nitel	University of Derby	Birleşik Krallık	Üniversite Sektör İşbirliği Geliştirme Yolları
2013	Vinnie,J. ve Rhodri, T.	Worldwide Hospitality & Tourism Themes	Nitel	Ins.for International Manage & Tech Int.Centre for Research in Events, Tourism Hospitality	Birleşik Krallık	Üniversite Sektör İşbirliği Gelişimi
2013	Wang, J., Ayres, H. Huyton, J.	Journal of Hospitality & Tourism Education	Nitel Nicel	University of Canberra	Avustralya	Turizm Eğitimi ve Sektör İhtiyacı
2013	Lashley, C.	Worldwide Hospitality &Tourism Themes	Kavramsal	Stenden University	Hollanda	Turizm Eğitim Planlamasında Sektör İşbirliği
2015	Deale, C. S. Schofstell,D.	Worldwide Hospitality &Tourism Themes	Nicel	East Carolina University	ABD	Turizm Eğitimi ve Endüstri Sertifikaları

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de turizm alanında üniversite-sektör işbirliği belli oranlarda gerçekleşse de ilgili konuyu inceleyen bilimsel çalışmalara rastlanamamaktadır. Örneğin, turizm sektörü ve üniversiteler hem akademik çalışmalarda hem de farklı alanlarda proje işbirliğinde bulunuyor olsalar da, bu faaliyetlerin ne boyutlarda gerçekleştiği, taraflar açısından faydaları, karşılaşılan zorluklar ve işbirliği çıktıları gibi konuların içeriği bilinmemektedir.

Sektörle işbirliğinde başarılı olma, en iyi turizm okullarından biri olmak için önemli bir gerekliliktir. Ancak bunun ne şekilde başarılacağı konusunda neler yapılabileceği bilinmemektedir. Türkiye’de turizm sektörü ve üniversitelerin hem akademik çalışmalarda hem de farklı alanlarda proje yürütülmesinde çeşitli ortak çalışmalar içerisinde buldukları bilinsede bu çalışmaların bilimsel yayınlara pek aktarılmadığı görülmektedir. Bu alanda yapılacak çalışmalara hem sektörde hem de akademiye yaratılacak farkındalık bakımından ihtiyaç duyulmaktadır.

Batı literatüründe bu konuda yapılan çalışmalardan (Jauhari ve Thomas, 2013; Lashley, 2013; Pizam vd., 2013; Rawlinson ve Dewhurst, 2013) öğrenilenler ülkemiz için yol gösterici olmakla birlikte, ülkemize özgü çalışmaların literatürde yer alması gerekmektedir. Batıda yapılan çalışma bulguları Üniversiteler açısından işbirliğinin başarısının artırılması için yapılabilecekler şöyle özetlenebilir:

- Üniversitelerin turizm eğitimi veren bölümleri öncelikle misyon ve vizyonlarında sektörle yakın işbirliğine yer vermelidirler.
- Sektör tecrübesi olan öğretim elemanları işe alınmalı, endüstri tecrübesi az öğretim elemanları için staj programı düzenlenmelidir.
- Öğretim elemanlarının sektör toplantılarına katılmaları teşvik edilmeli, endüstri birliklerinde danışmanlık görevleri almaları istenmelidir.
- Müfredat ve ders içerikleri endüstrinin ihtiyaçlarına yönelik olarak güncellenmelidir.

- Sektör ve Üniversite öğretim elemanlarının birbirlerini anlamada yaşadıkları sıkıntılar endüstri ve okullarda bir araya gelmeler ve ortak işbirlikleri ile çözülebilir.
- İşine adanmış sektör işbirliği ekibinin oluşturulması. Üniversitelerin üst yöneticileri ile sektörün üst yöneticileri devamlı sürece dâhil ve tüm basamaklardaki yöneticilerin işbirliği olmalıdır.
- Üniversiteler iş yerlerinin de bilgi yaratan ortamlar olduğunu kabul etmeli ve buraları öğrenmenin ileri seviyeye taşındığı veya uygulamada tecrübe edinildiği çalışma ortamı haline getirmelidirler.

Mutlu ve Kozak (2015: 16) üniversiteler ile turizm sektörünün tüm tarafları arasında etkin bir işbirliğinin gerçekleşebilmesi için; Bakanlık ve YÖK'ün de sürece dahil olarak iş birliğinin teşvik edilmesi, meslek örgütlerinin iş birliğinde aktif görev alması, ilgili tüm taraflarda koordinatörlükler kurulması, Tübitak ve Kalkınma Ajansları gibi kurumlardan sağlanan finansal desteklerle projeler gerçekleştirilmesi ve üniversite-sektör arasında karşılıklı eğitimler düzenenerek bilgi, tecrübe ve güncel gelişmelerde paylaşımların gerçekleşmesini önermektedir. Üniversiteler sektördeki gelişimleri takip edebilmeleri için akademisyenlerin turizm işletmelerinde görev alabilmeleri için gerekli esneklikleri sağlamalı, misafir konuşmacı ve sektörden yarı-zamanlı ders verecek yöneticileri üniversite kampüslerine davet etmelidirler. Turizm işletme sahipleri ve yöneticileri de önemli karar alma aşamalarında muhakkak üniversiteden görüş alma ihtiyacını hissetmelidirler.

Sonuç olarak, Türkiye'de turizm alanında üniversite-sektör işbirliğinin arttırılması için gerçekçi çözüm önerileri getirebilecek araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu doğrultuda üniversite-sektör işbirliği kapsamında gerçekleşen veya yapılması planlanan proje vb. çalışmaların akademik araştırmalar kapsamında değerlendirilmesi gelecekte gerçekleştirilecek plan ve projeler bakımından teşvik edici nitelikte olabilir.

KAYNAKÇA

- Caincross, C. ve Buultjens, J. (2007). "Generation Y and Work in The Tourism and Hospitality Industry: Problem? What problem?", **ePublications and SCU**, available at: http://epubs.scu.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article¼41115&context¼4tourism_pubs, Erişim Tarihi: 05.07.2016.
- Chang, D. Y. ve Chu, P. Y. (2009). "University-industry Cooperation in Action: A Case Study of the Integrated Internship Program (IIP) in Taiwan". **Journal of Hospitality & Tourism Education**, 21(1), 6-16.
- Cooper, C. ve Shepherd, R. (1997), "The Relationship Between Tourism Education and The Tourism Industry: Implications for Tourism Education". **Tourism Recreation Research**, 22(1), 34-47.
- Deale, C. S. ve Schoffstall, D. (2015). "Hospitality and Tourism Education and Industry Certifications". **Journal of Hospitality & Tourism Education**, 27(3), 112-119.
- Erkuş-Öztürk, H. ve Eraydın, A. (2010), "Environmental Governance For Sustainable Tourism Development: Collaborative Networks and Organisation Building in the Antalya Tourism Region". **Tourism Management**, 31(1), 113-124.
- Goodenough, R. A. ve Page, S. J. (1993). "Planning For Tourism Education and Training in the 1990s: Bridging The Gap Between Industry and Education". **Journal of Geography in Higher Education**, 17(1), 57-72.
- Hall, C. M. (1999), "Rethinking Collaboration and Partnership: A Public Policy Perspective". **Journal of Sustainable Tourism**, 7(3-4), 274-289.
- Jauhari, V. (2013), "Building Employability in Hospitality Industry: Insights From IIMT Gurgaon-Oxford Brookes University Collaborative Effort". **Worldwide Hospitality and Tourism Themes**, 5(3), 268-276.
- Jauhari, V. ve Thomas, R. (2013), "Developing Effective University-

- Industry Partnerships: An Introduction". **Worldwide Hospitality and Tourism Themes**, 5(3), 238-243.
- Lashley, C. (2013), "Managing The Tyranny of Relevance: Linking With Industry-But Not Too Much!". **Worldwide Hospitality and Tourism Themes**, 5(3), 283-295.
- Lee, Y. S. (2000), "The Sustainability of University-Industry Research Collaboration: An empirical assessment." **The Journal of Technology Transfer**, 25(2), 111-133.
- Mutlu, B ve Kozak, N. (2015), "Turizmde Personel İstihdamı Akademi-Sektör İşbirliği(Seyehat Acentacılığı) Arama Konferansı." **8.Akademik Turizm Eğitimi Arama Konferansı**. Ankara.
- Pizam, A., Okumus, F. ve Hutchinson, J. (2013), "Forming a long-term industry-university partnership: The case of Rosen College of Hospitality Management".**Worldwide Hospitality and Tourism Themes**, 5(3), 244-254.
- Rawlinson, S. ve Dewhurst, P. (2013), "How can effective university-industry partnerships be developed?". **Worldwide Hospitality and Tourism Themes**, 5(3), 255-267.
- Thomas, R. (2013), "Research and scholarship with impact: a British perspective." **Worldwide Hospitality and Tourism Themes**, 5(3), 277-282.
- Trembley, P. (2000). "An Evolutionary Interpretation of the Role of Collaborative Partnerships in Sustainable Tourism." Bramwell, B., ve Lane, B. (Eds.). **Tourism Collaboration and Partnerships: Politics, Practice and Sustainability** (314-333), Avustralya: Channel View Publications.
- Wang, J., Ayres, H. ve Huyton, J. (2010), Is tourism education meeting the needs of the tourism industry? An Australian case study. **Journal of Hospitality & Tourism Education**, 22 (1), 8-14.
- Wildes, V. J. ve Tepeci, M. (2003), "Influences of campus recruiting on applicant attraction to hospitality companies." **Journal of Human Resources in Hospitality and Tourism**, 2 (1), 39-51.

Yardımcı, A. ve Müftüoğlu, E.B. (2015), Üniversite Sanayi İşbirliğine Sanayi Kesiminin Bakışı. **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 70(4), 815-838.

Yıldırım, N. (2014), Üniversitelerin Yenilikçilik, Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Bölgesel Kalkınma Yönelimleri Üzerine Bir Araştırma. **Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi**, 11(42), 157-174.